

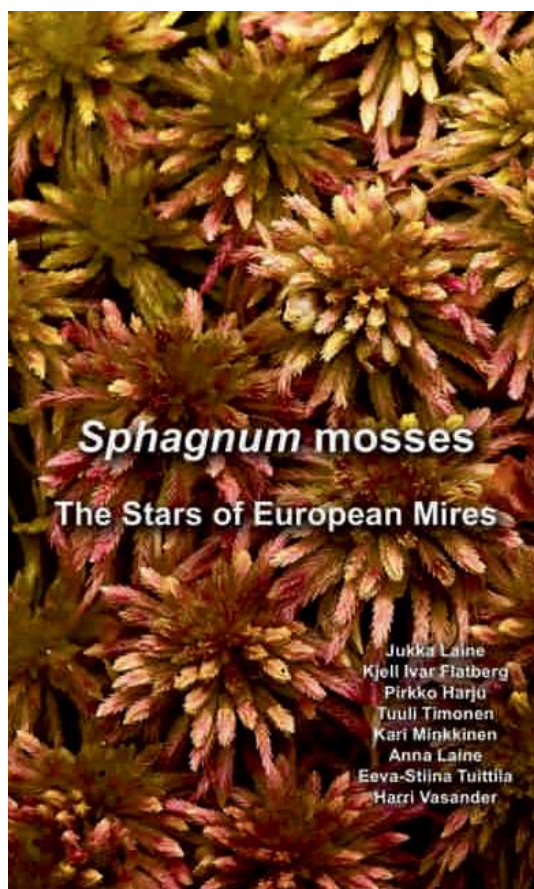
RECENZE

Review

Laine J., Flatberg K. I., Harju P., Timonen T., Minkkinen K. J., Laine A., Tuittila E.-S. & Vasander H. T. (2018): *Sphagnum Mosses: The Stars of European Mires*. – University of Helsinki, Department of Forest Sciences, Sphagna Ky, Helsinki. 326 pp. Cena £70–90.

Rašeliníky jsou velkou skupinou mečů, která děsí mnohé začátečníky a zkušeným bryologům může přichystat horké chvíle. K určovacím příručkám loňský rok přibyla tato krásná barevná publikace „The Stars of European Mires“ finsko-norského kolektivu autorů. Na knihu jsem se velmi těšila a na první dojem je rozhodně okouzující. Je plná nádherných fotografií na křídovém papíře, záběry na rašeliníště se střídají s makro detaily a záběry z mikroskopu. Mnoho let dokumentační práce se v tomto případě autorům jistě vyplatilo a výsledkem je neocenitelný pomocník při určování.

Knihla navazuje svým stylem na dávno vyprodanou fotografickou flóru severských, hlavně kontinentálních zástupců rodu *Sphagnum* (Laine et al. 2009, 2. ed. 2011), ze které přejímá část fotodokumentace a kterou rozšiřuje o všechny ostatní evropské zástupce rodu (z původních 40 na 60 druhů). Další ke srovnání se nabízí novější severská flóra rašeliníků „Norges torvmoser“ (Flatberg 2013), která i přes jazykovou bariéru norštiny sloužila v posledních letech díky překrásným a podrobným fotografiím jako obrázková pomůcka pro mnohé zkušené i amatérské bryology. V ní nalezneme mnohem obsáhlejší obecnou část o rašelinících a rašeliníštích, více stanovištních a naopak méně mikroskopických fotografií a o něco podrobnější texty (bohužel pro velkou část uživatelů čitelnou pouze s překladačem). „The Stars of European Mires“ je stejně jako její starší předchůdkyně psaná v angličtině, což velmi rozšiřuje okruh uživatelů a mnohým tím zpřístupňuje i textové části.

Kniha je koncipována jako určovací příručka, kterou lze využít při práci u mikroskopu a je možné ji nosit s sebou do terénu, je tomu přizpůsobená její váha a velikost. Praktický je druhový rejstřík i perokresby lodyžních listů všech druhů na rozložitelné části přebalu knihy, které může sloužit zároveň jako záložka.

Na prvních 21 stranách najdeme obsah, terminologický výkladový slovníček a charakteristiky jednotlivých vegetačních oblastí Evropy se zaměřením na výskyt rašeliníšť. Nalezneme zde krátké popisy jednotlivých typů rašeliníšť včetně dominantních druhů rašeliníků. Následuje morfologický popis rodu *Sphagnum* s jeho hlavními determinačními znaky. Místo dichotomicky větveného určovacího klíče nalezneme souhrnnou tabulku pro všechny druhy s binárními daty k jednotlivým determinačním znakům. Některé z těchto znaků jsou doprovázeny fotografiemi. Nicméně ne každému může tento typ určování vyhovovat, mnohým bude chybět klasický větvený klíč.

Vlastní floristická část se na 291 stranách věnuje všem 60 druhům rašeliníků dosud zjištěným v Evropě. Druhy jsou členěny tradičně dle sekcí, nechybí jejich velmi stručné popisy. Oproti práci Laine et al. (2009) mi u popisu sekcí chybí soubor perokreseb lodyžních listů všech druhů, přišel mi praktický. Kniha následuje taxonomii dle práce Shaw et al. (2016), kde náš zažitý termín sekce nahrazují termínem podrod a vyčleňují podrody *Acutifolia*, *Cuspidata*, *Rigida*, *Sphagnum* a *Subsecunda*. Autoři knihy dále pro přehlednost člení podrod *Acutifolia* na několik částí, kterým říkají „sekce“ – *Acutifolia*, *Insulosa*, *Polyclada* a *Squarrosa*. Pro českého čtenáře může být tato shoda termínů matoucí.

Každému druhu je věnováno 4–6 stran. V úvodu se dozvíme makroskopické charakteristiky druhu, které nám umožní determinaci v terénu. Fotodokumentace zachycuje biotop, porosty i detail celé rostliny. V některých případech zobrazuje i rozdíly mezi sterilními a fertilními rostlinami, jejichž habitus se může velmi lišit, či možnosti barevných a stanovištních odchylek. Další část se věnuje mikroskopickým charakteristikám. Opět je doprovázena fotografiemi lodyžních i větevních listů, jejich řezy a řezy lodyžkou, případně detailem buněčné sítě či hyalodermis. Navazuje odstavec, který je pro mnohé zásadní – se kterými dalšími rašeliníky si daný druh můžeme splést a jak ho odlišíme. Kapitola uzavírá část o ekologii, stanovištních nárocích a rozšíření druhu v celé Evropě členěné na jednotlivé vegetační zóny. Oproti práci Flatberg (2013) mi chybí přehledné diagramy s rozšířením druhu v různých typech rašeliníšť z hlediska gradientů živin a vlhkosti.

Pro některé problematičtější skupiny taxonů (např. *S. auriculatum* versus *S. inundatum*) jsou zobrazeny shrnující tabule, kde jsou uspořádány vedle sebe fotografie s nejpodstatnějšími rozdíly mezi druhy již bez slovního komentáře.

Autoři zohlednili nejnovější systematické poznatky získané molekulárními studii a promítli je do použitého pojetí taxonů (například nejnovější členění komplexu druhu *S. magellanicum*). Začlenění těchto novinek nicméně může být pro hodně uživatelů matoucí, např. *S. magellanicum* jako „jediný s jistotou poznatelný druh pro každého“ ve flóře Evropy najednou vůbec nenajdou. Pro pořádek nutno říci, že při bližším průzkumu nalezneme v popisu sekce *Sphagnum* informaci o změnách v celém tomto komplexu. V knize jsou představeny i taxonomicky nejasné a ne úplně široce akceptované taxony jako *S. brevifolium* a *S. viride*.

Celkově mohu jednoznačně dílo našim začínajícím i profesionálním bryologům, mokřadním ekologům a botanikům jen vřele doporučit jako nezbytnou součást jejich knihovny. Je to praktická a detailní určovací příručka i esteticky krásná publikace.

E. Mikulášková

LITERATURA

- Flatberg K. I. (2013): Norges torvmoser. – Akademika forlag, Trondheim.
- Laine J., Harju P., Timonen T., Laine A., Tuittila E. S., Minkkinen K. & Vasander H. (2009): The Intricate Beauty of Sphagnum Mosses – a Finnish Guide to Identification. – University of Helsinki, Department of Forest Ecology, Helsinki.
- Shaw A. J., Devos N., Liu Y., Cox C. J., Goffinet B., Flatberg K. I. & Shaw B. (2016): Organellar phylogenomics of an emerging model system: *Sphagnum* (peatmoss). – *Annals of Botany* 118/2: 185–196.